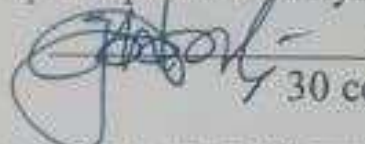

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики та
просторового планування

 / А.М. Мамедов /
30 серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА (СИЛАБУС) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"Політична антропологія"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
052	Політологія
ID - 38869	Освітньо-наукова програма
	Політологія

Розробник

Семко В. Л., к.п.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук

протокол № 1 від 30 серпня 2019 року

Завідувач кафедри

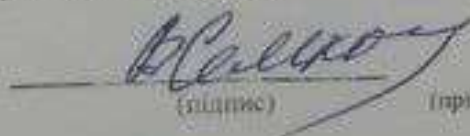
(Перегуда С.В.).

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності «Політологія»

Протокол №1 від 29 серпня 2019 року

Голова НМКС

(Згурська В.Л.)

(прізвище та ініціали)

**Київський національний університет
будівництва і архітектури
Факультет урбаністики та просторового планування
Кафедра політичних наук і права**

Назва курсу	Політична антропологія
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 «Соціальні та поведінкові науки» 052 «Політологія»
Семестр	Третій
Нормативний/ вибірковий	Вибірковий
Шифр згідно з ОНП	ВК.04
Викладачі	Семко Вадим Леонідович, к. політ. наук, доцент кафедри політичних наук і права
Профайли викладачів	http://www.knuba.edu.ua/?page_id=47977
Контактний тел.	(097)167-42-47
Е-mail:	semko.vl@ knuba.edu.ua; vls14@ukr.net
Сторінка курсу	Освітній сайт КНУБА http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2659
Консультації	Очні консультації: щочетверга, 13:50-15:10, ауд.432.

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ.

Актуальність курсу пов'язана зі зростаючим інтересом суспільствознавців, політиків, журналістів і широкої громадськості до проблеми людини в політиці, її політичної свідомості та поведінки. Це пояснюється змінами в менталітеті населення України у бік прагнення до побудови громадянського суспільства, необхідністю осмислення результатів соціально-політичних перетворень, що відбулися після здобуття незалежності.

У контексті динамічного розвитку науки загальну людську культуру слід вважати людиноцентрованою. Політологія, філософія, психологія, соціологія все більше орієнтуються на вивчення феномену людини у конкретних проявах повсякденного життя. Антропологічний поворот в науці ХХ ст. зробив людину головним предметом осягнення, в тому числі у сфері політики. Цілісний образ «людини політичної» формується через дослідження різноманітних проявів людської поведінки у сфері політичного, зважаючи на її суперечливу сутність.

Курс «Політична антропологія» необхідний для формування у аспірантів адекватного уявлення про значення антропологічного підходу в

системі політичних наук, важливості вивчення глибинних основ політичного буття. Такий підхід дасть змогу майбутнім політологам, управлінцям більш глибоко аналізувати соціально-політичні явища й процеси, враховуючи закономірності взаємодії індивідуально-антропологічного та соціально-політичного у базових модусах буття людини: в реалізації її розумових здібностей, у волі до влади, до лідерства, до політичної діяльності й участі у політичних процесах.

Робоча програма дисципліни узгоджується з ОНП «Політологія», яка затверджена Вченою Радою КНУБА та діє у статусі Стандарту набуття освіти за спеціальністю 052 «Політологія» (рівень доктора філософії) на період до ухвалення у встановленому порядку відповідного Стандарту Міністерством освіти і науки України.

Робоча програма містить витяг з навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має здобути аспірант, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, шкалу оцінювання, роз'яснення деяких аспектів організації навчального процесу, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуального завдання. Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

2. МЕТА ТА ЦІЛІ КУРСУ.

Мета дисципліни полягає у ознайомленні аспірантів з основними напрямками та підходами політичної антропології, а саме з механізмами та інститутами влади та соціального контролю в доіндустріальних та посттрадиційних суспільствах. Також метою курсу є висвітлення тенденцій розвитку політико-антропологічних основ функціонування суспільства, закономірностей взаємовідносин соціальних спільнот між собою та з державою у площині політичної антропології.

Курс покликаний сформувати знання аспірантів про: теоретичні засади та основні етапи розвитку політичної антропології; причини і сутність політичного домінування та влади; культурні основи нерівності та влади; структури влади та еволюцію лідерства в традиційних суспільствах, роль та місце людини в межах політико-владних відносин; причини виникнення та еволюції державних утворень; роль політичної антропології у вивченні сучасних процесів модернізації та політичних процесів в посттрадиційних структурах.

3. ФОРМАТ КУРСУ.

Змішаний – очний, водночас має супровід в системі Освітнього сайту КНУБА.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

На основі вивчення дисципліни аспірант набуде таких компетентностей:

інтегральну – здатність розв’язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики;

загальні:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК09. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК10. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

спеціальні (фахові і наукові):

ФК03. Комплексне розуміння принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ФК04. Комплексне застосування широкого спектру політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.

ФК05. Комплексне розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах та застосування широкого спектру політологічних теорій, концептів і методів для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

ФК09. Комплексне розуміння теорій символічної політики, специфіки розвитку медіатехнологій, ролі архітектури в реалізації влади та політики.

За результатами навчання аспірант зможе:

ПР03. Опанувати універсальними навичками дослідника, зокрема застосування сучасних інформаційних технологій, розробки, організації та управління науковими проектами та/або науковими дослідженнями, презентації їх результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті.

ПР04. Мати системний науковий світогляд та філософсько-культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику та академічну добродієність, повагу різноманітності та мультикультурності.

ПР06. Комплексно розуміти природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

ПР07. Знати історію політичних вчень, розуміти закономірності та механізми зміни парадигм у науці, зокрема політичній, знати основні положення сучасних підходів до наукового аналізу.

ПР08. Знати на поглибленому рівні нормативну та позитивну політичні теорії, політичний аналіз, порівняльну та прикладну політологію та володіти категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.

ПР09. Комплексно розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку влади та публічної політики, політичної поведінки.

ПР11. Комплексно застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.

ПР12. Комплексно розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах та використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

ПР13. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати комплексні політологічні дослідження з використанням широкого кола прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу.

ПР15. Комплексно розуміти та застосовувати політологічні теорії до аналізу проблем регіонального та місцевого розвитку, будівництва та містобудування, вміти запропонувати шляхи їх розв'язання.

5. ОБСЯГ КУРСУ.

Найменування показників	к-сть
лекції	22 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	28 год.
кількість годин навчальних занять	50 год.
самостійна робота	100 год.
загальний обсяг годи	150 год.
кількість кредитів ЄКТ	5
Форма підсумкового контролю	залік

6. ПРЕРЕКВІЗИТИ.

Пререквізитами є набір знань, вмінь та навичок, отриманих під час попередньо прослуханих курсів:

- НД01 «Історія філософії та філософської думки»;
- НД02 «Іноземна мова для наукового спілкування»;
- НД03 Академічна доброчесність та академічне письмо»;
- НД04 «Організація та управління науковою діяльністю»;
- НД07 «Теорія та історія політичної науки».

7. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ.

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем.

8. СХЕМА КУРСУ.

Дата/ кількість	Тема, план	Форма заняття	Літе- ратура	Зав- дання, год
Модуль 1. Теоретико-методологічні засади політичної антропології.				
Змістовий модуль 1. Становлення політичної антропології.				
Згідно з розкла- дом	Тема 1. Історія політичної антропології. 1. Витоки політичної антропології. Теорія еволюціонізму. Вплив ідей Л. Моргана в праці Ф. Енгельса «Походження сім'ї, приватної власності та держави». 2. Британський функціоналізм. Моделі управління колоніями. Класичний та структурний функціоналізм. 3. Французький структуралізм. Історичні та психологічні форми влади в у працях М. Блока. Концепція К. Леві-Стросса. Сакральність влади в працях М. Абеле та Ж. Балансьє. 4. Американський неоеволюціонізм. Енергетична теорія культури. Концепція багатолінійної еволюції. Політико-антропологічна концепція. 5. Теорії політогенезу. Типологія архаїчної влади	Лекція (2 год.) / семінар (4 год.)	5, 6, 14, 15, 16, 18, 20, 23, 28, 29, 37, 39, 43, 46, 53, 59	Питання; Есе по одному з питань

	Ж. Баланд'є. Класифікація політичних форм Е. Сервіса. Рівні політогенезу М. Фріда. Рівні соціальної інтеграції Р. Адамса. Теорія обмеження Р. Карнейро. 6. Політична антропологія в СРСР. Ідея первісної влади. Потестарно-політична етнографія. 7. Становлення політичної антропології в Україні.			
Змістовий модуль 2. Політична антропологія як наука та антропологічні дослідження в галузі політології.				
Згідно з розкладом	Тема 2. Політична антропологія як наука. Джерела і методологія вивчення. 1. Об'єкт та предмет політичної антропології. 2. Термінологічний апарат політичної антропології. 3. Політична антропологія в системі соціально-гуманітарних наук. Відмінність соціологічного та антропологічного підходів до вивчення політики. 4. Загальні методологічні принципи дослідження взаємозв'язку людини і політики. Дослідницька методологія.	Лекція (2 год.) / семінар (2 год.)	4, 5, 6, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 37, 38, 40, 43, 46, 49, 51, 52, 59, 62, 64, 68, 69	Питання; Есе по одному з питань
Згідно з розкладом	Тема 3. Антропологічна експертиза політичних відносин та інститутів. 1. Поняття «антропологічна експертиза політичних відносин». 2. Форми та практичні прийоми експертизи політичних відносин, інститутів і процесів. 3. Критерії антропологічної експертизи. Громадська думка в системі критеріїв.	Лекція (2 год.) / семінар (2 год.)	6, 11, 13, 15, 17, 18, 20, 24, 28, 29, 40, 43, 46, 49, 52, 60, 61, 62, 64, 65, 67, 68, 69	Питання; Есе по одному з питань
Модуль 2. Структурні елементи політичної антропології.				
Змістовий модуль 3. Людина політична.				
Згідно з розкладом	Тема 4. Людина політична, соціобіологічні основи нерівності і влади.	Лекція (4 год.) / семінар (6 год.)	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 11, 13,	Питання; Есе по одному з

	<p>1. Людина політична як специфічний об'єкт дослідження в політичній антропології. Реванш економічної людини. Прометеева людина: філософія техніцизму; техносфера і ноосфера. Людина бунтуюча.</p> <p>2. Соціальні функції людини. Боротьба за політичний простір та час. Народження масової людини. Феномен «порожньої свідомості».</p> <p>3. Біополітика та її основні напрями. Співставлення біологічної та політичної систем. Етологія.</p> <p>4. Агоністичні і кооперативні відносини людини: агресія, домінування, примус, ієрархія, лідерство. Поведінкові стереотипи. Структурна ієрархія.</p> <p>5. Природні основи нерівності та влади. Індивідуальні здібності. Вікова нерівність. Статева стратифікація. Складання гендерних стереотипів: патріархат та матріархат.</p> <p>6. Механізм територіальності. Персоналізація та перетворення простору. Рівні територіальних відносин.</p> <p>7. Етнічна та расова нерівність.</p>		<p>15, 17, 18, 20, 24, 27, 28, 29, 31, 34, 36, 40, 43, 44, 45, 46, 50, 51, 52, 54, 55, 60, 61, 62, 63, 65, 67, 68</p>	питань
Змістовий модуль 4. Антропологічні дослідження суспільно-політичних відносин та політичних інститутів.				
Згідно з розкладом	<p>Тема 5. Форми соціальної та політичної організації, особливості формування владних відносин в архаїчних суспільствах.</p> <p>1. Перші форми суспільної самоорганізації та оформлення громадянської сфери відповідальності в</p>	Лекція (2 год.) / семінар (4 год.)	<p>1, 2, 3, 7, 8, 14, 18, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 33, 34, 40, 44, 50, 59</p>	Питання; Есе по одному з питань

	<p>політичних перипетіях різних історичних періодів.</p> <p>2. Контрольовані утворення і автономні анклав в суспільному житті XVIII ст. Масонство і його вплив на ідейну еволюцію і організаційні форми громадського руху.</p> <p>3. Поняття людини «радянської». Особливості політичної поведінки радянської епохи.</p> <p>4. Принципові відмінності політичних відносин в індустріальних та неіндустріальних суспільствах.</p> <p>5. Гемайншафт і гезельшафт. Престижна економіка..</p> <p>6. Реципрокація та редистрибуція К. Поланьї. Формування політичної організації на Заході і Сході. Влада-власність.</p>			
Згідно з розкладом	<p>Тема 6. Антропология лідерства.</p> <p>1. Політико-антропологічний підхід до визначення лідерства. Форми лідерства в додержавному суспільстві..</p> <p>2. Концепція «неолітичної революції» Г. Чайлда та її сучасна оцінка. Системи спорідненості. Генеалогічна ієрархія.</p> <p>3. Вождизм (Chiefdom) – перша ієрархічна форма соціальної організації. Історія теорії та характеристики. Економічна основа вождизму. Структура влади. Типологія вождизму. Інститут бігмена (bigman).</p> <p>4. Альтернативи вождизму.</p>	Лекція (2 год.) / семінар (2 год.)	1, 2, 3, 6, 8, 10, 11, 15, 17, 18, 19, 22, 24, 26, 27, 29, 33, 34, 36, 40, 43, 44, 45, 46, 50, 56, 57, 58, 62, 64, 69	Питання; Есе по одному з питань
Згідно з розкладом	<p>Тема 7. Антропология насилля та тріумфу.</p> <p>1. «Насилля» як нелегітимне застосування</p>	Лекція (2 год.) / семінар (2 год.)	1, 3, 5, 6, 7, 8, 11, 15, 17, 18, 19,	Питання; Есе по одному з питань

	<p>влади та як явище культури.</p> <p>2. Європейський варіант «насилля» як світовий еталон. Культурний плюралізм і насилля.</p> <p>3. Юдейська, давньогрецька, давньоримська репрезентація насилля. Християнський переворот: наратив жертви.</p> <p>4. Антропологія «бажання» як рушій політичного насилля.</p> <p>5. Феномен тріумфу. Місце тріумфу в механізмах влади.</p>		20, 21, 22, 24, 27, 33, 34, 35, 42, 43, 44, 46, 50, 56, 57, 58	
Згідно з розкладом	<p>Тема 8. Гендерна детермінація влади.</p> <p>1. Діалектика статі в структурі первинного соціуму.</p> <p>2. Гендерна диференціація релігійної поведінки та світогляду.</p> <p>3. Гендерні стереотипи та причини їх стійкості.</p>	Лекція (2 год.) / семінар (2 год.)	1, 3, 6, 9, 10, 12, 15, 18, 25, 40, 41, 45, 47, 48	Питання; Есе по одному з питань
Змістовий модуль 5. Антропологічні дослідження політичної свідомості.				
Згідно з розкладом	<p>Тема 9. Іраціональні форми мислення. Політичні символи та ритуали.</p> <p>1. Сакральні функції влади. Досвід традиційних та сучасних суспільств. Заборона як форма поведінки. Смерть та потойбіччя як форма продовження влади.</p> <p>2. Влада як символ. Архітектурні символи влади. Атрибути та властивості влади глав держав. Ім'я як символ влади.</p> <p>3. Обрядовість владних відносин.</p> <p>4. Структура ритуалу. Політичний ритуал та обряд: особливості та відмінність понять.</p>	Лекція (2 год.) / семінар (2 год.)	1, 2, 3, 6, 7, 10, 15, 18, 21, 22, 27, 33, 35, 36, 50, 57, 58, 59	Питання; Есе по одному з питань

Згідно з розкладом	Тема 10. Проблеми антропології. 1. Сучасна людина в «кривому дзеркалі» політичної науки. 2. Десакралізація світу політичного. Феномен приватизованого майбутнього. 3. Суспільство політичної вистави. Феномен віртуалізації сучасної політики.	Актуальні політичної	Лекція (2 год.) / семінар (2 год.)	2, 6, 13, 16, 17, 18, 23, 30, 32, 36, 51,53, 56, 57, 62, 66	Питання; Есе по одному з питань
--------------------	--	-----------------------------	------------------------------------	---	---------------------------------

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА.

I. Методичне забезпечення

Антропология власти. Хрестоматия по политической антропологии. Отв. ред. В. В. Бочаров. Т.1, 2. СПб.: Изд-во СПбГУ, 2007.

Баландье Ж. Политическая антропология. Пер. с фр. О. Хоми. К.: «Альтерпрес», 2002. 252 с.

Кравець А.Ю. Політична антропология. Монографія. Дніпропетровськ.: Акцент ПП, 2012. 178 с.

Чабанов В. Г. Політична антропология. Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. 104 с.

Юрій М.Ф. Політична антропология: навч. пос. К.: КНТ, 2008. 406 с.

II. Література для підготовки до практичних занять та для виконання індивідуальних завдань

1. Алексеев В. П., Першиц А.И. История первобытного общества. М. : Высшая школа, 1990. 351 с.

2. Альтернативные пути к цивилизации: кол. Монография. Под ред. Н.Н. Крадина, А. В. Коротаева, Д. М. Бондаренко, В. А. Лынши. М. : Логос, 2000. 368 с.

3. Артемова О. Ю. Колено Исава: Охотники, собиратели, рыболовы (опыт изучения альтернативных социальных систем). М.: СМЫСЛ, 2009. 560 с.

4. Балибар Э., Валлерстайн И. Раса, нация, класс: Двусмысленные идентичности. М.: Logos altera, 2003. 288 с.

5. Белик А.А. Историко-теоретические проблемы психологической антропологии. М.: РГГУ, 2004. 420 с.

6. Белик А.А. Культурная (социальная) антропология: учебное пособие. М.:РГГУ, 2009. 613 с. URL:

http://yanko.lib.ru/books/anthropology/Belik_A_Kul'turnaya_antropologiya_M_R_GGU_2009_613_s.htm (дата звернення 29.04.2019).

7. Бенедикт Р. Хризантема и меч: Модели японской культуры. М.: РОССПЭН 2004. 256 с. URL: http://yanko.lib.ru/books/cultur/benedict-chrysanthemum_and_sword=a.htm (дата звернення 29.04.2019).

8. Березкин Ю.Е. Инки. Исторический опыт империи. Л. : Наука, 1991. 234 с.

9. Берн Ш. Гендерная психология. СПб. ; М.: Прайм-Еврознак, 2004. 318 с.

10. Бочаров В. В. Антропология возраста: учебное пособие. СПб., 2000. 196 с.

11. Бочаров В.В. Власть. Традиции. Управление. Монография. М.: Наука, Главная редакция Восточной литературы, 1992. 286 с.

12. Бутовская М.Л. Тайны пола: Мужчина и женщина в зеркале эволюции. Фрязино.: «Век 2», 2004. 367 с. URL: <https://bio.wikireading.ru/21077> (дата звернення 29.04.2019).

13. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. СПб.: Изд-во «Университетская книга» 2001, 416 с. URL: https://socioline.ru/files/5/48/vallerstain_i._-_analiz_mirovyh_sistem_i_situaciya_v_sovremennom_mire_-_2001.pdf (дата звернення 29.04.2019).

14. Вольтман Л. Политическая антропология. Исследование о влиянии эволюционной теории на учение «О политическом развитии народов». 2-е изд., испр. и доп. М.: Белые альвы, 2000. 448 с.

15. Вольтман Л. Политическая антропология. М. : Белые альвы, 2000. 448 с.

16. Гингрих А. Меняющиеся контексты, меняющееся содержание: О статусе социокультурной антропологии в немецкоязычных странах. *Этнографическое обозрение*. 2005. № 2. С. 31–41.

17. Денисенко В. М. Політика в контексті антропологічних вимірів. *Вісник НТТУ КПІ. Політологія. Соціологія. Право*. Випуск 1 (17) 2013. С. 34 – 39. URL: <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2013/1/7.pdf> (дата звернення 29.04.2019).

18. Добренков В.И., Кравченко А.И. Социальная антропология: учебник. М.: Инфра-М, 2005. 688 с. URL: http://urss.ru/PDF/add_ru/196392-1.pdf (дата звернення 29.04.2019).

19. Дрозд М. Психологія політичного активізму. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2015/223/pdf/208-219.pdf> (дата звернення 29.04.2019).

20. Ильин В.В., Панарин А.С., Бадовский Д.В. Политическая антропология. Под редакцией В.В. Ильина. М.: Изд-во МГУ, 1995. 254 с.

21. Казанков А.А. Агрессия в архаических обществах. М.: Ин-т Африки РАН, 2002. 152 с.

22. Кайуа Р. Миф и человек. Человек и сакральное. М.: ОГИ, 2003. 296 с.
23. Классен Х.Дж.М. Эволюционизм в развитии. *История и современность*. 2005. № 2. С. 3–22.
24. Климончук В. Й. Антропологічна форма здійснення політичних свобод. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Випуск 54. С. 41 – 50. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/940/Klymonchuk%20Antropologichna%20forma%20zdiysnennya%20politychnyh%20svobod.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 29.04.2019).
25. Кон И.С. Мужчина в меняющемся мире. М.: Время, 2009. 496 с. URL: https://socioline.ru/files/5/52/kon_i.s._muzhchina_v_menyayushchemsya_mire_-_2009.pdf (дата звернення 29.04.2019).
26. Коротаев А.В. Вождества и племена страны Хашид и Бакил. М.: URSS, 1998. 192 с.
27. Коротаев А.В. Социальная эволюция. М.: Восточная литература, 2003. 283 с. URL: <http://spkurdyumov.ru/uploads/2013/08/KOROTAEV.pdf> (дата звернення 29.04.2019).
28. Кравець А.Ю. Політична антропологія. Монографія. – Дніпропетровськ: 2012. 178 с. URL: <https://studfile.net/preview/2424873/> (дата звернення 29.04.2019).
29. Крадин Н. Н. Политическая антропология. Учебник. 2-е изд., исп. и доп. М.: Логос, 2004. 272 с.
30. Крисенко О. В. Політична антропологія: концептуальне поле та інституалізація досліджень. URL: <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/download/3331/2904/> (дата звернення 29.04.2019).
31. Левенець Ю.А. Політична антропологія як парадигма політико-філософської рефлексії. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 2010. № 4. С. 129-142.
32. Левенець Ю.А. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина XIX – початок XX століття). К.: Стилос, 2001. 585 с.
33. Леви-Брюль Л. Сверхъестественное в первобытном мышлении. М.: Педагогика-Пресс, 1994. 608 с. URL: <https://kph.npu.edu.ua!/e-book/tpft/data/WOLG%20%23%202/466.%20%CB%E5%E2%E8-%C1%F0%FE%EB%FC%20%CB.%20%CF%E5%F0%E2%EE%E1%FB%F2%ED%EE%E5%20%EC%FB%F8%EB%E5%ED%E8%E5/%CB%E5%E2%E8-%C1%F0%FE%EB%FC%20%CB.%20%D1%E2%E5%F0%F5%FA%E5%F1%F2%E5%F1%F2%E2%E5%ED%ED%EE%E5%20%E2%20%EF%E5%F0%E2%EE%E1%FB%F2%ED%EE%EC%20%EC%FB%F8%EB%E5%ED%E8%E8.pdf> (дата звернення 29.04.2019).

34. Ледяев В.Г. Власть: концептуальный анализ. М.: РОССПЭН, 2001. 384 с. URL: <http://grachev62.narod.ru/led/content.htm> (дата звернення 29.04.2019).
35. Лоренц К. Агрессия. М.: Издательская группа «Прогресс» «Универс» 1994. 272 с. URL: <http://www.lib.ru/PSIHO/LORENC/agressiya.txt> (дата звернення 29.04.2019).
36. Малахов В.С. Национализм как политическая идеология. М.: Книжный дом «Университет» 2005. 320 с. URL: <https://coollib.com/b/423274-natsionalizm-kak-politicheskaya-ideologiya> (дата звернення 29.04.2019).
37. Маркус Д. О социокультурной антропологии США, ее проблемах и перспективах. *Этнографическое обозрение*. 2005. № 2. С. 43–55.
38. Мельник В. М. Теоретична конструкція політичної антропології. *Гілея*. Вип. 113. С. 348–359. URL: https://www.researchgate.net/publication/330778912_Teoreticna_konstrukcia_politichnoi_antropologii (дата звернення 29.04.2019).
39. Мельник В. Три етапи становлення політичної антропології. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2019. Випуск 23. С. 190-195. URL: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/23_2019/30.pdf (дата звернення 29.04.2019).
40. Мёрдок Дж. Социальная структура. М.: ОГИ, 2003. 608 с.
41. Мид М. Мужское и женское. Исследование полового вопроса в меняющемся мире. М.: РОССПЭН, 2004. 416 с.
42. Назаретян А. П. Антропология насилия и культура самоорганизации. М.: Издательство ЛКИ, 2007. 256 с. URL: <http://tvtorrent.ru/files/file/0/15.pdf> (дата звернення 29.04.2019).
43. Отюцкий Г. П. Социальная антропология: учебник и практикум. М.: Издательство Юрайт, 2015. 423 с. URL: http://urss.ru/PDF/add_ru/196392-1.pdf (дата звернення 29.04.2019).
44. Парсонс Т. О понятии «политическая власть». *Политология: хрестоматия*. М.: Гардарики, 2000. 843 с. URL: <http://read.virmk.ru/p/Parsons.htm> (дата звернення 29.04.2019).
45. Поланьи К. Великая трансформация: политические и экономические истоки нашего времени. М.: ГУ-ВШЭ, 2007. 320 с. URL: <http://rustem-nureev.ru/wp-content/uploads/2011/01/277.pdf> (дата звернення 29.04.2019).
46. Поправко О. В. Антропология: навчальний посібник. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2016. 285 с. http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/1950/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%D0%92._%D0%90%D0%9D%D0%A2%D0%A0%D0%9E%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf (дата звернення 29.04.2019).

47. Пушкарева Н.Л. Гендерная теория и историческое знание. СПб.: Алатея, 2007. 496 с.
48. Пушкарева Н.Л. Феминистский проект в новейшей этнологии и антропологии (1980–2000). *Этнографическое обозрение*. 2004. № 3. С. 82–97.
49. Романов П.В., Ярская-Сирнова Е.Р. Прикладная антропология: управление и развитие. *Политические исследования*. 2004. №6. С. 136–150.
50. Рэдклифф-Браун А. Структура и функция в примитивном обществе. М.: Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 2001. 304 с. URL: http://static.iea.ras.ru/books/Ethnographic_library/Radcliffe-Brown_Structure_and_Function.pdf (дата звернення 29.04.2019).
51. Смит Э. Национализм и модернизм: Критический обзор современных теорий наций и национализма. М.: Праксис, 2004. 464 с.
52. Тишков В. А. Этнология и политика. М.: Наука, 2001. 240 с. URL: <https://uchebnikfree.com/politika-knigi/etnologiya-politika-nauchnaya.html> (дата звернення 29.04.2019).
53. Фермойлен Х.Ф. Антропология в Нидерландах: прошлое, настоящее и будущее. *Этнографическое обозрение*. 2005. №2. С. 75–94.
54. Фокс К. Наблюдая за англичанами: Скрытые правила поведения. М.: Рипол Класик, 2008. 512 с. URL: <https://www.rulit.me/books/nablyudaya-za-anglichanami-skrytye-pravila-povedeniya-read-7195-1.html> (дата звернення 29.04.2019).
55. Хсю Ф. Базовые американские ценности и национальный характер. *Личность, культура, этнос: современная психологическая антропология*. М.: Смысл, 2001. С. 204–228.
56. Чабанов В.Г. Антропология сучасного сепаратизму в Україні. *Osobowość, społeczeństwo, polityka : Mater. VI Międz. Konf. Nauk.-Prakt. / Pod red. J. Kota. Część. 2. Lublin: WSEI, 2017. S. 6-8.*
57. Чабанов В.Г. Політико-антропологічні особливості міжнародного тероризму. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19–20 квіт. 2017 р. М-во освіти і науки України, М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв; редкол.: М. М. Поплавський (голова), Костиря І. О. (заст. голови) [та ін]. Ч. 2. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2017. С. 220-225.*
58. Щепанская Т.Б. Символика молодежной субкультуры: Опыт этнографического исследования системы. СПб.: Издательство Наука, Ленинградское отделение, 1993. 340 с. URL: http://lib.kunstkamera.ru/rubrikator/03/03_05/5-94282-108-9 (дата звернення 29.04.2019).
59. Эванс-Причард Э. История антропологической мысли. М.: Восточная литература, 2003. 358 с. URL: http://static.iea.ras.ru/books/Ethnographic_library/Evans-Pritchard_history-of-anthropological-thought.pdf (дата звернення 29.04.2019).

60. Bjørn Thomassen. Anthropology and the political: what happened to politics? URL: <http://docshare01.docshare.tips/files/15241/152412406.pdf> (дата звернення 29.04.2019).
61. Faye V. Harrison. Anthropology interrogating power and politics. URL: <https://www.eolss.net/Sample-Chapters/C04/E6-20D-68-17.pdf> (дата звернення 29.04.2019).
62. Balandier G. Political Anthropology. URL: https://monoskop.org/images/6/6b/Balandier_Georges_Political_Anthropology_1972.pdf (дата звернення 29.04.2019).
63. Individualization as Depersonalization: Minority Studies and Political Anthropology. URL: http://real.mtak.hu/72827/1/individualization_as_depersonalization_minority_studies_and_political_anthropology.pdf (дата звернення 29.04.2019).
64. Joan Vincent. Political anthropology: manipulative strategies. URL: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.an.07.100178.001135> (дата звернення 29.04.2019).
65. Life on the Campaign Trail: The Political Anthropology of Local Politics. URL: <https://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1244&context=etd> (дата звернення 29.04.2019).
66. Máiréad Nic Craith. Boundaries of Europe: towards a political anthropology of the Baltic states. URL: http://briai.ku.lt/downloads/AHUK_13/13_117-128_Craith.pdf (дата звернення 29.04.2019).
67. Political Anthropology and Civil Service Reform: prospects and limits. URL: https://www.cbs.dk/files/cbs.dk/cbs_lecture_rod_rhodes.pdf (дата звернення 29.04.2019).
68. Suresh Dhakal. Political Anthropology and Anthropology of Politics: An Overview. URL: https://www.researchgate.net/publication/272871783_Political_Anthropology_and_Anthropology_of_Politics_An_Overview (дата звернення 29.04.2019).
69. Ted C. Lewellen. Political Anthropology. An Introduction. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data. 2003. URL: <https://mahabubjnu.files.wordpress.com/2013/09/59811078-lewellen-political-anthropology.pdf> (дата звернення 29.04.2019).

Інформаційні ресурси

Міжнародний союз антропологічних та етнологічних наук (International Union of Anthropological and Ethnological Sciences). URL: <http://www.leidenuniv.nl/fsw/iaaes>.

Європейська асоціація соціальних антропологів (European Association of Social Anthropologists). URL: <http://www.easaonline.org/>.

Американська антропологічна асоціація (American Anthropological Association). URL: <http://www.aaanet.org/>.

Королівський антропологічний інститут Великобританії та Північної Ірландії (Royal Anthropological Institute of Great Britain and Northern Ireland). URL: <http://lucy.ukc.ac.uk/rai/>.

Іститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=15>.

Інститут демографії та соціальних досліджень. URL: <http://www.idss.org.ua/>.

Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського. URL: <http://archeos.org.ua/>.

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua.

Національна історична бібліотека України. URL: <http://www.dibu.kiev.ua/>.

Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org/>.

Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>.

Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка. URL: <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>.

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. URL: <http://org2.knuba.edu.ua>.

10. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій аспірантів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Аспірант, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.

Аспірант, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

Аспірант, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку, а також виконати есе, якщо його виконання було передбачене планом заняття.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі аспірантів у навчальному процесі, що підлягають **поточному контролю**: виступ на практичних заняттях; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); есе (письмові роботи, оформлені відповідно до вимог). Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується аспірантами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх семінарських занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань аспіранта аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості уміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються аспіранту за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту аспірантом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, аспіранти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегль Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цьому силабусі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри політичних наук і права.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь аспіранта у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за місяць до початку залікової сесії. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 2 тижні до початку сесії. Викладач має право вимагати від студента доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до **журналу обліку роботи**. Позитивна оцінка поточної успішності аспірантів за відсутності пропущених та невідпрацьованих семінарських занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою до підсумкової форми контролю – заліку. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Участь в роботі впродовж семестру – 100.

Форма підсумкового контролю – залік.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- семінарські завдання 30% семестрової оцінки;
- індивідуальна робота 30 % семестрової оцінки;
- модульний: тестовий (заліковий) – 40 % семестрової оцінки.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне оцінювання та самостійна робота					Інд. завд.	Сума
M1		M2				
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4	ЗМ5		
15	10	10	20	15	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Аспіранту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Аспірант, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до складання заліку.

Аспірант, який має менше 3 балів по двох змістових модулях, не допускається до складання іспиту. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Аспірант має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Питання модульного та підсумкового контролю

Предмет і об'єкт політичної антропології. Категорії політичної антропології.

Основні принципи політичної антропології.

Політична антропологія в системі соціально-гуманітарних наук: взаємозв'язок і відмінності в предметі і методах дослідження.

Д. Куртц про парадигми політичної антропології.

Нова політична антропологія.

Загальні методологічні принципи дослідження взаємозв'язку людини і політики.

Проблема репрезентативності масових джерел.

Методологія та наукові підходи політичної антропології.

Витоки політичної антропології.

Основні теорії політичної антропології.

Становлення політичної антропології в Україні.

Людина політична в традиційному, індустріальному і постіндустріальному суспільстві.

Прометеева людина: філософія техніцизму; техносфера і ноосфера.

Парадокси «цивілізації дозвілля».

Таємниця народження сучасної масової людини, імплізивність мас.

Кінець соціального: феномен «порожньої свідомості».

Біологічний базис соціальної та політичної поведінки.

Соціальна поведінка тварин: покора-непокора, ієрархічні особливості, ритуали.

Агоністичні і кооперативні відносини людини.

Поведінкові стереотипи.

Агресія за К. Лоренцом.

Теорія біологічних основ соціальної поведінки Е. Вілсона.

Вікова нерівність. Американський та вітчизняний досвід ейджизму.

Статева стратифікація. Домінування чоловіків і підкорення жінок.

Персоналізація та перетворення простору. Рівні територіальних відносин.

Расово-антропологічна специфіка соціальних груп архаїчних та цивілізованих суспільств.

Перші форми суспільної самоорганізації людини.

Контрольовані утворення і автономні анклавні в суспільному житті XVIII ст.

Масонство і його вплив на ідейну еволюцію і організаційні форми громадського руху наприкінці XVIII – початку XIX ст.

Особливості політичної поведінки радянської епохи.

Політичні відносини в індустріальних і неіндустріальних суспільствах.

Гемайншафт і гезельшафт.

Престижна економіка.

Роботи М. Мосса про дарообмін.
Феномен потлача.
Реціпрокація та редистрибуція К. Поланьї.
Форми лідерства в додержавному суспільстві.
Концепція «неолітичної революції» Г. Чайлда та її сучасна оцінка.
Історія та основні характеристики теорії вождизму.
Археологічні та етнографічні приклади вождизму.
Інститут бігмена (bigman).
Відмінність влади бігмена та влади вождя.
Вождизм та його альтернативи.
Насилля як явище культури. Європейський варіант «насилля» як світовий еталон.
Етологічні дослідження К. Лоренца. Агресія як інстинкт.
Антропологічна теорія насилля Р. Жірара.
Теорія мімесису Ф. Лаку-Лабарта.
Антропологія «бажання» як рушій політичного насилля.
Феномен тріумфу. Місце тріумфу в механізмах влади.
Манчестерські дослідження гендеру і влади в організаціях.
Чоловіче домінування в міфології і владних практиках.
Влада (вплив) жінок: проблема невидимості.
Фемінізм та релігія.
Портрети політиків у чоловічому та жіночому дискурсі.
Жіночі та чоловічі біографії: стереотипи самопрезентації в політиці.
«Жіноча мова» в контексті патріархатних стратегій влади.
Ціннісні пріоритети політичної антропології.
Політична людина в різних культурних та цивілізаційних традиціях.
Свідомість сучасної людини як простір зіткнення національної традиції з продуктами всесвітнього духовного виробництва.
Дилема моральної автентичності та практичної ефективності в політичному дискурсі.
Сакральні функції влади.
Заборона як форма поведінки.
Магічна складова владних відносин.
Влада як символ.
Обрядовість владних відносин. Сучасні атавізми символізації владних відносин.
Особливості та значення ритуалів у політиці.
Гра як постійний феномен людського існування (докази).
Концепції гри (І. Хейзінг, С. Смирнов, Е. Берн).
Характеристики гри-agon, ігри alea, гри-mimicry та ігри-ilinx.
Перенесення ігрових характеристик у політику (змагання, азарт, симуляція, запаморочення).
Поняття антропологічна експертиза політичних відносин.

Форми і практичні прийоми експертизи політичних відносин, інститутів і процесів.

Встановлення відповідності між політичним задумом і результатом.

Критерії антропологічної експертизи. Совість, відповідальність, обов'язок як складові критерію.

Загальнофілософські проблеми знання про людину.

Сучасна людина в «кривому дзеркалі» політичної науки.

Десакралізація світу політичного.

«Криклива меншість» та «мовчазна більшість» у політиці.

Феномен приватизованого майбутнього.

Суспільство політичної вистави.

Феномен віртуалізації сучасної політики.